

DÁNY

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

2017

TISZTELT DÁNYIAK!

Önök Dány Településképi Arculati Kézikönyvét tartják a kezükben.

Az embert körülvevő környezet hatással van magára az emberre is. Mindenki jobban érzi magát, ha azt látja, hogy a településén tisztaság, rend van. A környezet minőségéért mi, lakók is felelősek vagyunk. Az, hogy milyen házat, kerítést építünk, hogyan alakítjuk, gondozzuk a kertet, vagy éppen milyen színűre festjük a házat, rajtunk múlik, ezeken keresztül mi alakítjuk lakóhelyünket.

Az arculat sok elemből áll össze. Ha a településképi arculatra gondolunk, bizonyára mindenkinek eszébe jut néhány példa. A jó példák bemutatása nagyon fontos, és szerencsére ezekből Kókán is számos akad.

A kézikönyv készítése folyamán igyekeztünk megtalálni Dányban mindazt, amitől ez a település szép, élhető. Kerestük a ránk jellemző megoldásokat, stílusjegyeket. Mindeközben feltérképeztük a települést, meghatároztuk a karakterének jellemzőit és a településképi szempontból egymástól jól elkülönülő településrészeket. A kézikönyvben bemutatjuk a meglévő építészeti értékeket, az elmúlt években megvalósult fejlesztéseket, és azokat a jó példákat, amelyek a településképből előnyösen jelennek meg.

Az arculati kézikönyv nem egy szűk rétegnek, hanem mindannyiunknak szóló szemléletformáló kiadvány, így haszonnal forgathatja bárki, aki építeni akar, aki szakember, vagy csak érdeklődő.

Gódor Lajosné
polgármester

TARTALOMJEGYZÉK

- 1.Bevezetés
- 2.Dány bemutatása
- 3.Örökségünk
- 4.Dány eltérő karakterű településrészei
- 5.Építészeti útmutató
- 6.Jó példák: épületek, részletek, kerítések, zöldfelületek
- 7.Jó példák: Reklámhordozók, sajátos építményszíntárak

1. BEVEZETÉS

Egy településen a mindennapok része, ezért meghatározó az épített környezet minősége. A jelenben az évszázadok óta formát településkép, településkarakter jelenik meg, amelyet nagyrészt a lakosság formált olyanná, amilyen.

A településkarakter a településre jellemző egyedi adottságok, részletek, tájhasználat, építési módok stb. összessége. Dányban az enyhe domborulatok kül- és belterületen egyaránt jellegzetesek, a Tápió, valamint a Pesti és a Szabadság út pedig településszerkezetet meghatározó elem.

A településkép fontos elemei az épületek elhelyezése, megformálása, tetőformája, részletei, vagy akár a színei, anyagai, vagy a közterületek alakítása, karbantartása.

Ugyanilyen fontosak a múltat a jelennel összekötő, hagyományokat őrző épületek, keresztek, szobrok, emlékoszlopok.

A kézikönyv egy tájékoztató, szemléletformálásra törekvő kiadvány. Dány lakóit tájékoztatni kívánja a község építészeti értékeiről, az építeni szándékozókat pedig hozzá kívánja segíteni ahhoz, hogy az általuk épített ház minél jobban illeszkedjen a településképbe. Egy épület ugyanis nem csak akkor lehet érdekes, ha különbözik mindentől. Akkor is az, sőt, még inkább az, ha az arányai harmonikusak, színei, anyagai összhangban vannak egymással, és felmutat valamit a községre jellemző építészeti hagyományból, figyelembe veszi a befogadó környezetet.

A könyvben megjelenő ajánlások nem kötelező érvényűek, céljuk nem a tervezési szabadság korlátozása, hanem az unalomig másolt, vagy giccses épületek helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, megismertetése.

A kézikönyv nem egy lezárt egész. Ahogyan a község is folyamatosan változik, úgy jelenhetnek meg újabb szép épületek vagy más épített elemek is, amelyek bekerülhetnek a kézikönyvbe, bővítve ezzel a jó példák sorát.

2. DÁNY BEMUTATÁSA

Dány a Gödöllő-Ceglédberceli dombvidék keleti peremén helyezkedik el, a Tápióvidék legészakibb településeként. A község neve a régi magyar Dán személynévből keletkezett.

A község régi eredetű, a monda szerint már IV. Béla idején fennállt, 1272-ben már falu volt. Első középkori írásos említése az 1272. évi eseményekkel kapcsolatban, a XIII. századi magyar Margit-legendában található. Első okleveles előfordulása 1324-ből származik.

Kezdetben a falu egyutcás település volt, majd a jobbágyfelszabadítást követően, a XIX. század közepén az útra merőlegesen alakultak ki a mai lakóutcák. A falu legrégebbi része az Ófalu, amely a patak által átszelt részen helyezkedik el. Ebből a magból terjeszkedve alakult ki a falu mai képe.

A régi falu a török időkben elpusztult és a lakosok átköltöztek az újfaluba, ami a XVI. század végén alakult ki. A XVII. század végén evangélikus szlovák és katolikus magyar lakosok települtek ide. A település lakóinak megélhetését az úrbérrendezés után a parasztgazdálkodás biztosította. A 1800-as évek elején jelentek meg a zsidó családok: akkor indult meg a helyi kereskedelmi élet. A kapitalizálódás korától a lakosok egyre nagyobb számban budapesti munkahelyeken kerestek megélhetési lehetőséget. A II. világháborút követő termelőszövetkezet megalakulását követően az egyre gyarapodó népesség szűk munkalehetőségei miatt ingázni kényszerült, elsősorban Gödöllőn és Budapesten helyezkedtek el. A növénytermesztésben általánosan használt, korszerű zárt rendszerű termelés jó megélhetést biztosított a helyben dolgozóknak. A település lakosságának száma az utóbbi évszázadban mérsékelten emelkedett.

A változatos domborzat, a települést átszelő patak, az erdő közelsége kedvező falu- és tájképet kínál. A településen számos régészeti lelőhelyet találtak a kutatók. Kiemelkedő jelentőségű az avar sír, amelyet 1975-ben fedeztek fel.

A rendszerváltást követően a feloszlott és átalakult termelőszövetkezetek már nem tudtak elegendő munkalehetőséget biztosítani a településen,

ezért az emberek a környező településeken próbálták munkát vállalni. Ma a fővárosba és Gödöllőre ingázók vannak többségben.

Dány az elmúlt években kiépült infrastrukturális hálózata, közintézményeinek gyarapodása, és megalakuló egyesületei és vállalkozási formái alapján napjainkban minden vonatkozásban dinamikus fejlődő település. A község alapvetően három településrészről áll: Az egyik maga az ősi település, a másik Dány-Szentkirály, amely a községtől elkülönülten alakult ki, de a belterülethez tartozó családi házas beépítésű terület, valamint az üdülőházas beépítésű halastó környéke.

Dány község címere Anjou pajzsban foglalt szimbólumokból áll a következők szerint: A címerállat - a nyúl - a község XVII. századból eredő pecsétjén már szerepel. Ez a vadállományban gazdag és a mezőgazdasági jellegű térségre emlékeztet. A két kereszt a község vallásos jellegére utal, valamint arra, hogy a templomot kétszer elpusztították és a harmadik helyen épült fel. A zöldellő fa egy sírhantot jelképező dombocskából nőtt ki, mert a monda szerint a község elpusztításakor a mocsárba menekülő lakosságot vigyázó és őrhelyén lévő községvezetőt elfogták, lófarkához kötötték és addig hurcolták, míg meg nem halt. A sírhalom ennek emlékét őrzi.

Az 1763-85 között készült első katonai felmérés térképe. Ezen az ősi településmag látható a Fő utcával.

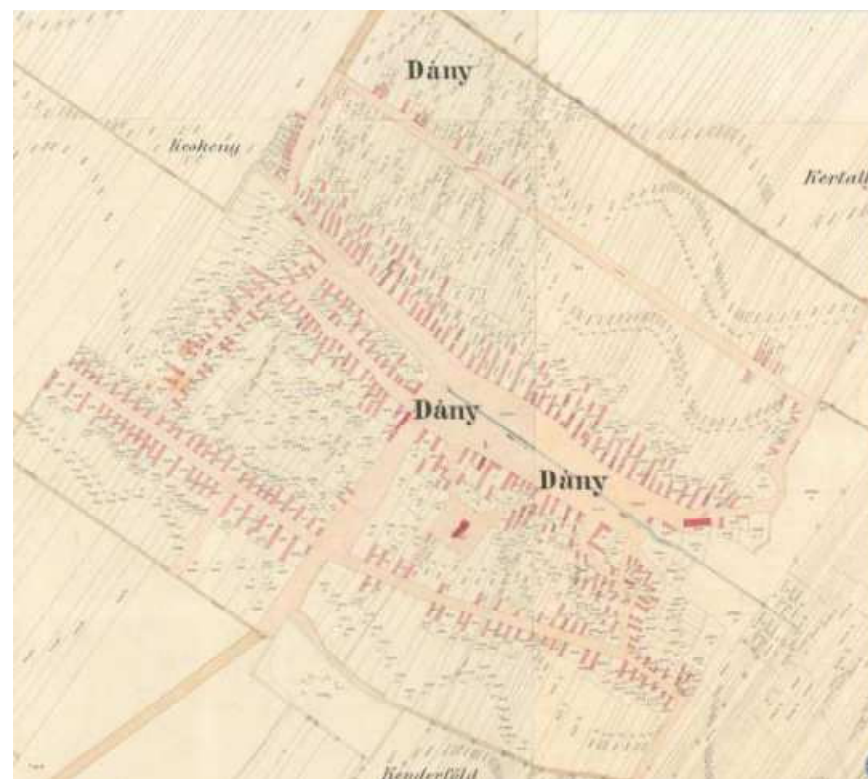
TELEPÜLÉSSZERKEZET

A község kezdetben egyutcás település volt, majd később alakultak ki az útra merőlegesen is utcák. A község legrégebbi része az Ófalu, mely a település belterületének északi - észak-keleti részén, a patak által átszelt részen helyezkedik el, ez a településmag területe. Ebből a magból terjeszkedve déli-délnyugati irányban alakult ki Dány mai településszerkezete és képe.

A település központja ma is ezen a területen található, a Pesti út és a Fő út mentén és közvetlen közelében, ebben a körzetben található valamennyi középület is, a település központi igazgatási, oktatási és egészségügyi intézményei.

A község településközpontjának közelében, a Pesti út - Fő út mentén fekvő területek az ősi településmag területei, falusias, fésűs beépítéssel, jellemzően nagyobb méretű telkekkel. A központi

belterület egyéb részeit meghatározó falusias lakóterületeken – jellemzően a településmagtól délre a Pesti út két oldalán lévő lakóterületeken –, tehát a belterület középső és déli részein – már szabályos, tervezett utcarendszer található, jellemzően oldalhatáron álló, esetenként szabadon álló beépítésű családi házas beépítéssel, melyek később alakultak ki, és ahol a telkek általában nagyobbak. Ezeken a területeken a szabályosabb alakú telkek, és raszteresebb telektömb hálózat a jellemző.

Az 1869-87 közötti időben készült harmadik felújított katonai felvétel. A fő utcától északra levő tömbben megindul a mai Széchenyi utca kialakulása és beépülése, a Fő utcától délre pedig látható, hogy a mai Kossuth utca is már nagyrészt beépült ekkorra. A község déli határán már felismerhetők a temető körvonalai is.

Dány-Szentkirály területén, a település déli belterületi részén is jellemzően lakóterületek találhatók, melyek szintén családiházas, falusias beépítésűek, tervezett utcarendszerrel, jellemzően oldalhatáron álló beépítéssel, ahol a telkek mérete általában 800 m² körüli. A terület központjában található még egy kisebb vegyes területfelhasználású tömb, egy sportpálya, egy víztorony és kisebb gazdasági területek is.

A közigazgatási terület északi szélén a Dányi-tó mellett nagy kiterjedésű üdülőterületek helyezkednek el, melyek a tó északi és déli oldalán alakultak ki. A terület jellemzően hétvégiházakkal és üdülőházakkal beépített, általában 6-700 m² körüli telkeken, sűrű beépítéssel. A terület külterület, nagyrészt beépítettnek tekinthető és viszonylag rendezett. Az épületállomány az üdülőterületeken rendkívül vegyes képet mutat szerkezeti, állag és esztétikai szempontból is.

Dány legjelentősebb gazdasági termelő tevékenységei a belterületen elszórtan, illetve szélein, és a külterületen működnek.

A külterületen a községből kivezető utak mentén minden irányban találhatók gazdasági területek: a belterületről északra a Zsámbok

felé vezető út keleti oldalán egy volt Tsz-terület található, a belterületről keletre a Kóka felé vezető út északi oldalán kisebb vállalkozások telephelyei és a belterületről délre az Isaszeg felé vezető út dél-keleti oldalán pedig volt Tsz-terület, mely egy települési szinten jelentősebb vállalozási zóna vegyes területfelhasználással, valamint egy üzemanyag-töltő-állomás helyezkedik el. Ezen kívül még a belterületen található kisebb vállalkozások, melyek általában a lakóterületeken helyezkednek el. A belterület központi részén, a temető mellett található egy építőanyag-telep.

A település zöldterületi szempontból jól ellátott. Települési szinten a legjelentősebb zöldterület a Pesti út mellett a Milleniumi emlékpark, a Hősök parkja és a Szent Imre téri park, ezen kívül a templomkert és környéke. A zöldterületi, zöldfelületi adottságokat javítja, hogy a településre jellemző falusias családiházas beépítés miatt az egyéni rekreációs igények nagyobb része saját telken belül is megoldható. A külterület egy részét mezőgazdasági területek teszik ki, melyek egy része, főként a gyp-nádas területek természetvédelmi oltalom alatt állnak.

A település erdőterületei közül a legjelentősebb a közigazgatási terület nyugati részén található, valamint ennek folytatásában több kisebb-nagyobb erdő, erdőfolt található keleti irányban a központi belterület déli része körüli területeken.

TELEPÜLÉSKARAKTER

Dány északi része, az ősi településmag (a Kossuth és a Rákóczi utcáktól északra eső településrész) utcahálózata szabálytalan, nőtt településre utal. Ezzel szemben a déli településrész már szabályos szerkezetű utcahálózattal és telkekkel rendelkezik. Mindkét településrész falusias jellegű, jellemzően oldalhatáron álló beépítési móddal, bár a déli részen a teleknagyságok már kevésbé teszik lehetővé a gazdálkodást, ahol a szabályos utcahálózat mellett csak kisebb méretű telkek alakultak ki. A község településképe, utcaképe ma jellemzőek a szélesebb utcák, melyeken gyakran széles és gondozott zöldsáv is található. A beépítés jellemzően fésűs beépítés, utcavonalas vagy előkertes, általában földszintes, földszint+tetőteres, ritkábban földszint+emeletes lakóházakkal. A település összességében rendezett és egységes képet mutat, ezen belül az épületállomány megjelenése is egységes a különböző településrészekben.

Az épületállomány jelentős részét az 1960-70-es években épült épületek alkotják. Jelentős számban épültek épületek az elmúlt 10-15 évben a belterület keleti részén, a temetőtől dél-keletre eső területen, a Vásártér utca északi oldalán.

Ezen a területen jellemzőek az oldalhatáron álló és szabadonálló beépítési móddal épült, többnyire F+T, vagy F+1 szintes épületek.

A településkép és utcaképek arculatát a rendezett településszerkezet és telekrendszer, a beépítési módok harmóniája, valamint az átépített, újjáépített és hagyományos épületek határozzák meg. Emellett a község rendezett összképe az utak minőségének, megfelelő szélességének, valamint a zöldsávok és fasorok jelenlétének is köszönhető.

3. ÖRÖKSÉGÜNK

A településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

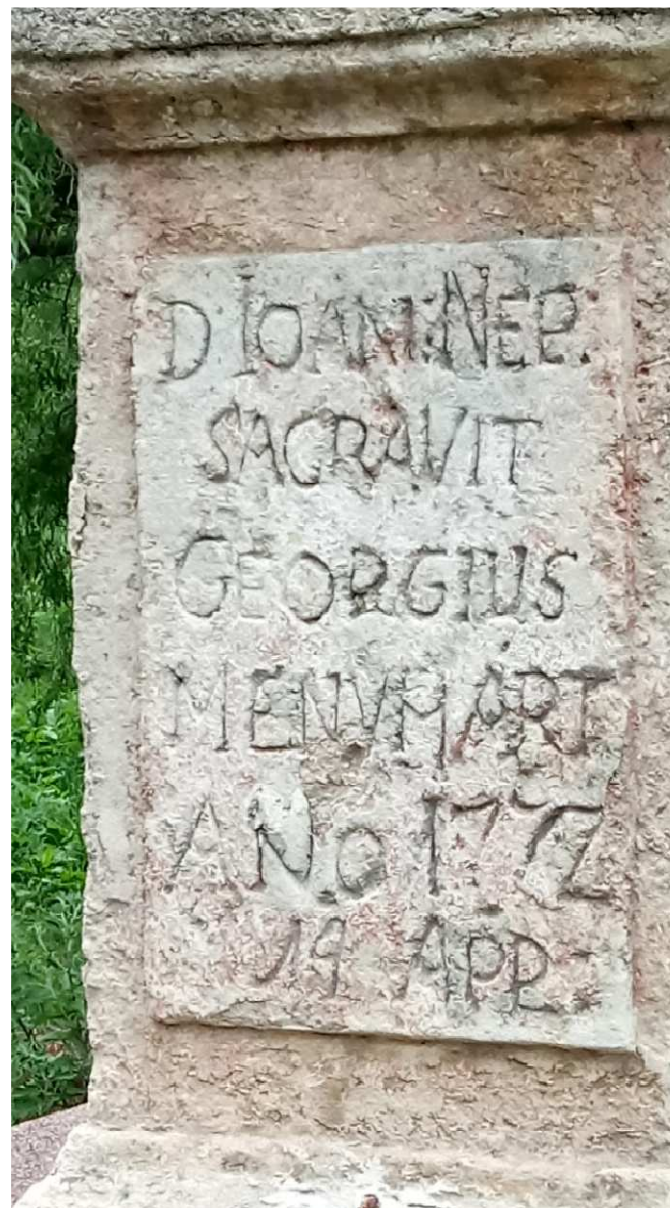
“A legtöbb, amit gyerekeinknek adhatunk: gyökerek és szárnyak.” (Goethe)

A közösségnek általában fontos a múltja, hiszen a közös múlt összetartó erő is egyben. Jellemző ránk, hogyan nézünk előre a jövőbe, és az is, hogyan tekintünk vissza az elődökre, mit őrzünk meg a ránk hagyott örökségből.

Az épületeket, építményeket általában céllal építjük. Lakóházat például azért, hogy lakjunk benne, egy emlékoszlopot pedig hálánk jeléül, vagy azért, hogy emlékeztessen bennünket valamilyen fontos eseményre.

Nem lehet minden építményt fenntartani örök időkre, hiszen a világ változik. De úgy kell haladni előre, hogy közben tudjuk, mi van mögöttünk. Az a lényeges, hogy a közösség számára fontos emlékeket megőrizzük, és az utókorra hagyományozzuk. A közösséget ebben az esetben az ország és a község, Dány jelenti.

Ha a település meg szeretné őrizni a számára fontos emlékeket, akkor vigyáznia kell rájuk, gondoznia kell őket. De a fizikai fenntartás mellett jogi védelmet is lehet biztosítani. Ez pedig a védelem alá helyezés. Azokat az építményeket, amelyeket fontosnak tartunk, védelem alá lehet helyezni. Az ilyen típusú védelemnek több szintje van. A műemlékek, régészeti területek országosan, törvénnyel védettek. A helyi védelem a helyi közösség dolga. Mi, a községben lakó és dolgozó emberek mondhatjuk ki azt, természetesen szakemberek segítségével, hogy mit tartunk védelemre méltónak. A védelemnek ez a két szintje biztosítja az arra kijelölt építmények, zöldfelületek megmaradását.

MŰEMLÉKI VÉDELEM

Dányban az országos műemléki jegyzék alapján egy műemlék található, ez a falumúzeum.

Ez az egykori zsellérsor épülete - lakóház és melléképítmények együtt.

Deák krt. 10. hrsz.: 396 (törzsszám: Az épület a XVIII. században

épült. Belső elosztása a palóc vidékre jellemző népi építészeti gyakorlatot követi (tisztá szoba, pitvar, konyha, kamra, istálló, takarmánys). Berendezése az egykori lakók szegénységét tükrözi. A lakóházhoz melléképületek is 10917) tartoznak, figyelmet érdemel még a hasábkemence és a mászókérmény.

HELYI VÉDELEMRE JAVASOLT ÉRTÉKEK

A helyi védelem szintje a műemléki védelem után következik. Ezzel a közösség jelöli azt, ami a számára fontos, megőrzendő. Helyi védelem alá örökségvédelmi hatástanulmány vagy értékvizsgálat alapján lehet helyezni bármilyen építményt vagy zöldfelületi értéket. Dányban jelenleg nincsen helyi védelem alatt álló építmény. A Pestterv Kft. által készített örökségvédelmi hatástanulmány több építményt javasol helyi védelem alá vonni. A védelemre javasolt lakóépületek jelentős része rossz állapotban van. Helyi egyedi védelemre a következő építmények javasoltak:

1. Római katolikus templom

3. Temetőkápolna

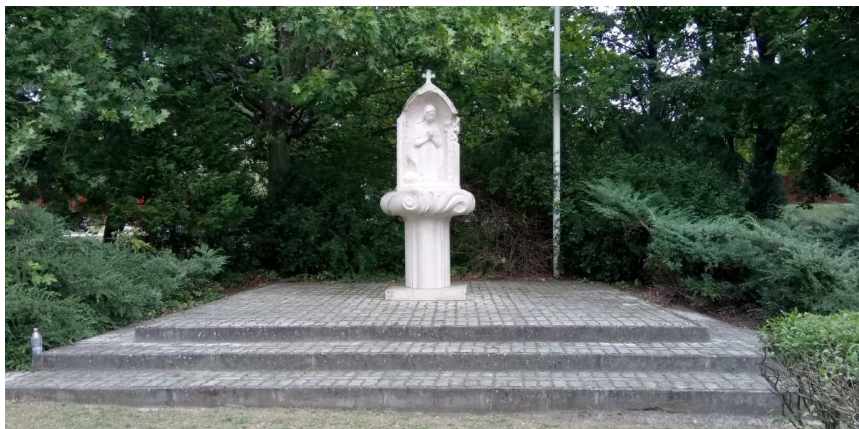

4. Szent Imre

szobor

5. Szent Margit szobor

I. világháborús emlékmű

II. világháborús emlékmű

Kossuth Lajos utca 29.

Kossuth Lajos utca 53.

Kossuth Lajos utca 27.

Rákóczi utca 30.

Damjanich utca 34.

Fő utca 87.

Fő utca 75.

Gyógyszertár, Fő utca 12.

Általános iskola Fő utca utca 17.

Deák krt. 20.

Általános iskola Pesti út.

Tavaszi utca 16.

Széchenyi utca 8.

Széchenyi utca 12.

Széchenyi utca 45.

Széchenyi utca 46.

Pesti út melletti pincesor

Széchenyi utca 69.

JELLEGZETES KERESZTEK, KÖZTÉRI ALKOTÁSOK, KUTAK

A keresztek, kisemlékek ugyanúgy hozzátartoznak a településképhez, mint a kék színű kutak, melyekből több is található Dányban.

JELLEGZETES OROMZATOK

JELLEGZETES TÉGLA HOMLOKZATOK

Dányban elterjedt megoldás a téglahomlokzatburkolat alkalmazása. Előfordul égetett agyag és mészhomok téglá egyaránt.

RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉG

Azonosított régészeti lelőhely

A település területén a régészeti kutatások, valamint az adattári adatok vizsgálata alapján **23 db azonosított** régészeti lelőhelyről van adat, melyek közül jelenleg **22 darab van rögzítve** a KÖH nyilvántartásában.

ÉRTÉKES TERÜLETEK

A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek közé a külterületen a nyugati részen lévő és a belterületről délre fekvő erdős területek tartoznak.

A Felső-Tápió és a Kókai ág mentén védett lápos területek találhatóak a település déli határai közelében.

A települést **Natura 2000** területek, valamint az országos ökológiai hálózat ökológiai folyosó alövezetei érintik.

4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK

Az eltérő karakterű területek lehatárolása, arculati jellemzők bemutatása

4.1. TELEPÜLÉSKÖZPONTI TERÜLET

4.2. FALUSIAS LAKÓTERÜLET

4.3. ÁTALAKULÓ LAKÓTERÜLET

4.4. GAZDASÁGI TERÜLET

4.5. EGYÉB TERÜLETEK

4.5.1. Beépítésre nem szánt területek

4.5.2. Üdülőterület

4. Eltérő karakterű településrészek

4.1. Településközponti terület

A településközponti terület a Fő út egy része és a Pesti út Rákóczi utcáig tartó szakasza a Damjanich utca és a Szent Imre tér egy részével együtt. A területen a lakóházak mellett több intézmény és vállalkozás található. Tipikusan településközponti intézmény a templom és a polgármesteri hivatal.

A Fő utca és környezete az ősi Dánynak is a központi területe volt. A lakóházak vegyesen egy-két szintesek. Régi, falusias épület

itt nagyon kevés van, inkább a kertvárosias lakóházak a jellemzőek, régebbi és modernebb formában egyaránt, melyek között sok az ún. „kockaház”. Érthető módon, a főút mentén több vállalkozás telepedett meg, elsősorban kereskedelmi és szolgáltató tevékenységgel.

Itt található élelmiszerbolt, a felújított polgármesteri hivatal, általános iskola, művelődési ház. Ezek mind tipikusan központi intézmények, akárcsak a templom.

4.2 FALUSIAS LAKÓTERÜLET

Ezen a területen a településszerkezet, az utcahálózat megőrizte eredeti jellegét. Sok a régi, falusias épület, de találkozhatunk nagyon sok újabb kori épülettel is. Jellemző az oldalhatáros, fésűs beépítés. A hagyományos típusú épületek oromfalasak, általában tornácosak. A tetőgerinc az utcára merőleges. A beépítés jellemzően előkertes. Az oromfalas épületek eredeti deszkaborítása általában díszített.

Elterjedt ugyanakkor Dányban a téglából készült oromfal is.

4.3 ÁTALAKULÓ LAKÓTERÜLET

A lakóterületek nagy része ide tartozik. Az utcák szabályosak, egyenesek. Több utcában megfigyelhető a rendben tartott zöldsáv, a gondozott előkert. Hagyományos, falusias épülettípus itt már alig van jelen. Az épületek döntő többsége kertvárosias jellegű, megformálásuk vegyes. A különböző korszakok épületei felismerhetők.

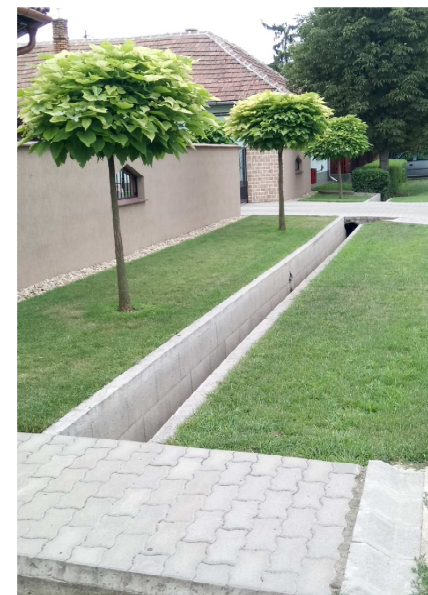
Nagyon sok ún. kockaház található ezeken a területeken, sátoztetős vagy nyeregtetős lefedéssel. Utóbbi esetben általában tetőtérbeépítéssel találkozunk, utcára merőleges és utcával párhuzamos tető is előfordul.

A közelmúlt épületei a mai kornak megfelelő megformálással épültek. Megfigyelhető, hogy nem mindig vették figyelembe a környezet léptékét, vagy akár stílusát, de kirívó aránytalanságot csak elvétve találunk.

A mai épületek szintén vegyes képet mutatnak, és jellemzően földszintesek. Sokszor előfordul, hogy a garázst az utcára fordítják, maga az épület utána következik. A tetőfedés általában cserép anyagú, a kerítések fém vagy fa anyagúak. Az ingatlanok előtti közterületeket a legtöbb helyen a lakók rendben tartják, sőt, több helyen az ingatlanok előtt igényes, kertszerűen gondozott zöldfelületekkel találkozhatunk.

Karakter szempontjából ide tartozik **Szentkirály** településrész is, amely a település belterületétől mintegy 5 km-re helyezkedik el, és viszonylag új településrész. Jellemzően családiházas beépítésű. Az épületek zöme nyeregtetős, utcára merőleges gerinccel, de szép számmal előfordul ettől eltérő kialakítás is, sőt, egyedi megoldásokkal is találkozhatunk.

4.4 GAZDASÁGI TERÜLET

Hasonlóan sok más magyar településhez, Dányra is jellemző, hogy egybefüggő nagy ipari területe nincs. Ugyanakkor a lakóterületbe beékelődő gazdasági területek száma és kiterjedése kicsi. Nagyobb gazdasági terület a Vásártér utca külső szakaszán, még inkább a

Szabadság út külső szakaszán található, amelyek közelében a szabályozási terv új kijelölt gazdasági területeket is tartalmaz. Az ilyen helyen épült épületek nyeregtetősök, de funkciójukból adódóan a környezetükhöz képest nagyobb léptékűek.

4.5. KÜLTERÜLET

4.5.1 BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET

Tájképvédelmi szempontból legértékesebb területek a közigazgatási terület nyugati részén és a belterület déli részéhez csatlakozó erdős területek. Külterületen az erdős területek aránya országos átlag fölötti. Az elsődleges területhasználat a szántóföldi művelés.

A Felső-Tápió és a Kókai ág mentén védett lápos területek találhatók a település déli határai közelében.

A települést **Natura 2000** területek érintik: Gödöllői dombság (HUDI20023) és a Hajta-mente (HUDI20025). Ezek a területek Dány-Szentkirálytól délre találhatók.

A települést az országos ökológiai hálózat ökológiai folyosó alövezetei érintik a halastó déli oldalán, a Dányi-ág mentén, valamint a Kókai-ág környezetében egészen a közigazgatási terület nyugati határáig.

A mezőgazdasági területeken a meglévő épületek általában a terménybetakarításhoz, állattenyésztéshez, mezőgazdasági eszközök tárolásához kapcsolódnak, és teljesen funkcionálisak.

4.5.2 ÜDÜLŐTERÜLET

A Dányi-tó mellett nagy kiterjedésű üdülőterület helyezkedik el, az északi oldalon több utcával. A hétvégi házak kialakítása vegyes, mind megformálás, mind állag tekintetében. Jellemző a tetőtérbeépítés utcára merőleges nyeregtetővel, de elvétve ettől eltérő megoldás is előfordul. A tetőfedés általában cserép, de itt is előfordul nádfedés.

5. ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

A településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások

Az útmutatóban az előző fejezetben ismertetett területekre, valamint a közterületekre, zöldfelületekre vonatkozó ajánlásokat, követelményeket mutatjuk be.

5.1. Településközponti terület

BEÉPÍTÉS, ÉPÜLETMAGASSÁG

A központi területen, csakúgy, mint Dány egészén, jellemző az oldalhatáros beépítés. Az épületeket előkerttel kell építeni, és kialakult állapot esetén figyelembe kell venni a szomszédos, meglévő

épületek elhelyezését. A központi terület településközponti vegyes (Vt-1, Vt-2) övezeteiben magasabb épületeket lehet építeni (7,5 m legnagyobb épületmagasság), míg a lakó övezeteiben ez a mérték alacsonyabb (Lf-1, 6,5 m).

A szabályozásból adódóan az újabb épületek lehetnek magasabbak, mint a régiek, de a túlzott különbség kerülendő.

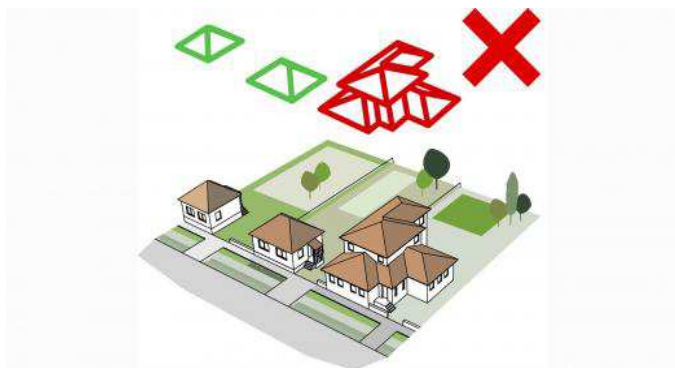
TETŐFORMÁK

A területen magastetős épületek helyezhetők el. Az új tetők hajlásszöge 30-45 fok közötti lehet. A tetőfelépítmények tetőhajlásszöge ettől eltérhet. A tetőfedés anyaga cserép lehet.

Indokolt esetben elfogadható a sík vagy korcolt fémlemez fedés, illetve a cserepeslemez.

A sátoztető és a nyeregtető alkalmazása egyaránt elfogadható, de ügyeljünk arra, hogy az épület a saját környezetéhez illeszkedjen, és kerüljük a nagyon összetett, töredezett tetőformákat.

HOMLOKZATOK, ÉPÜLETFORMÁLÁS

A központban kevés olyan épület van, amelyik egy szintnél magasabb. Ugyanakkor a szabályozás lehetővé teszi kétszintes épületek építését. Homlokzatok színezésénél a harsány színeket mindenképpen kerüljük, alkalmazzunk pasztell színeket.

ANYAGHASZNÁLAT

Jó megoldás a vakolt felületek, tégl, fa burkolatok használata. A tetőfedés anyaga cserép vagy cserepes lemez lehet, de tetőfelépítményeknél a korcolt fémlemez fedés használata megengedett. A deszka vagy tégl burkolatú oromfalaknak hagyománya van Dányban, így ez javasolt megoldás. E mellett a településen a tégl burkolatú homlokzatok, oromfalak is elterjedtek, így felújításkor ezek megtartása, illetve új épületeknél a tégl felületek alkalmazása a

településképbe illeszkedő, javasolt megoldás. Bitumenes, illetve műanyag hullámlemez, fém trapézlemez vagy cserép mintázatú bitumenes lemez fedés közterületről látható helyen nem alkalmazható.

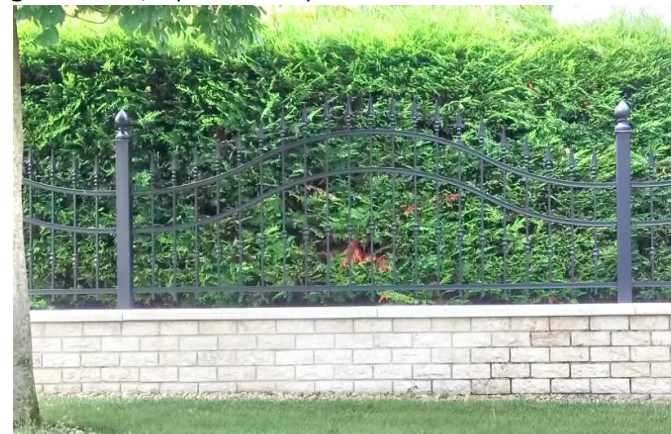

KERÍTÉSEK

Az utcafronti kerítések jellemzően áttörtek, fém vagy fa anyagúak. A műanyag hullámlemez vagy fém trapézlemez kerítésmezők alkalmazása kerülendő

Ahol a belátás megakadályozása a cél, jó megoldás a kerítést gondozott, nyírt növényzettel kombinálni.

Ha mégis tömör kerítést építünk, akkor a Dányra jellemző falfülkével oldhatjuk a kerítés tömör felületeit.

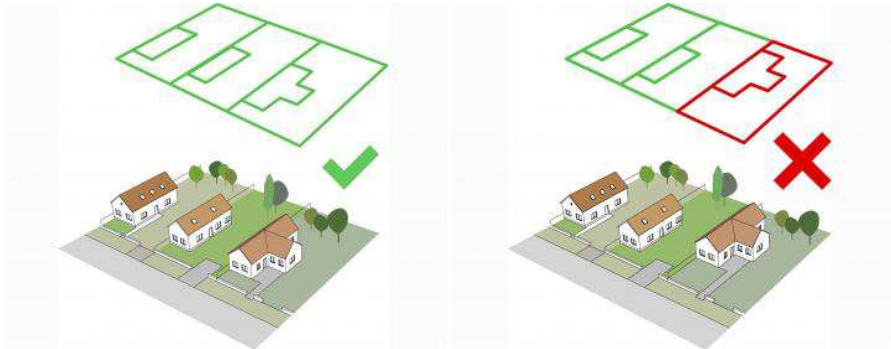

5.2 FALUSIAS LAKÓTERÜLET

TELEPÍTÉS, BEÉPÍTÉS

A beépítés szinte mindenhol oldalhatáros, előkertes. Új beépítésnél alkalmazkodni kell a meglévő szomszédos épületek előkert-méretéhez. A házak elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű.

A nem utcára merőlegesen telepített ház építése nem javasolt.

MAGASSÁG, TETŐFORMA

A településrészen a földszintes épületek a jellemzőek. A túl magas épületek nem illeszkednek a településképbe. A második szint kialakítása tetőtérbeépítéssel lehetséges.

A területen új épület csak magastetővel épülhet. Javasolt az utcára merőleges tetőgerinc építése oromfallal. Mivel az épületek többsége kontyolt tetős, ezért ez a megoldás is megengedett. A csonka kontyos (részlegesen kontyolt) tetők építése viszont nem javasolt. A tetők hajlásszöge 30-45 fok közötti lehet. A tetőfelépítmények tetőhajlásszöge ettől eltérhet.

SZÍNEK

Az épületek színezése nagyon fontos. Ma már bármilyen színt lehet festeni és vakolni. A harsány színek használata nem javasolt, mint ahogyan kék, zöld színű tetőfedés vagy falszín használata sem. A harsány színek ideig-óráig hatnak érdekesnek, és ha fakulnak, jobban meglátszik rajtuk. Egy épületen 2-3 színnél többet ne használjunk, ne színezzük túl. Figyeljünk arra, hogy egy-egy szín ne csak önmagában

legyen szép. A legfontosabb, hogy a fal, cserép, lábazat, kerítés színei egymással harmonizáljanak.

A fehér szín alkalmazása a falakon hagyományos, jó megoldás, amit

Dányban sok esetben téglafelületekkel együtt használnak.

AJTÓK, ABLAKOK

Az ablak a ház szeme, a szem a lélek tükre. Az ablakokkal el lehet rontani egy ház kinézetét. Arra kell törekedni, hogy az ablakok, de az ajtók is, illeszkedjenek a ház stílusához. Modern házakba ne építsünk be népieskedő nyílászárókat, régebbi típusú épületeken pedig ne alkalmazzunk osztás nélküli, modern ablakokat. Ugyanez igaz a nyílászárók színére is. A fehér műanyag nyílászárók nem minden homlokzaton mutatnak jól.

A falusias lakóterületen a hagyományos megformálású házakhoz az osztott ablakok illeszkednek igazán.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Javasolt a hagyományos építőanyagok használata. Ilyenek a vakolt felületek, téglafalburkolatok. Utóbbiakkal nagyon szép oromfalakat lehet készíteni, de a vakolt oromzat is szép lehet.

A tetőfedés anyaga cserép lehet, de tetőfelépítményeknél a fémlemez fedés használata megengedett. A nádfedés is hagyományos, szép tetőt eredményez, bár manapság ritka. A deszka és téglá burkolatú ormfalaknak hagyománya van Dányban, így ez javasolt megoldás.

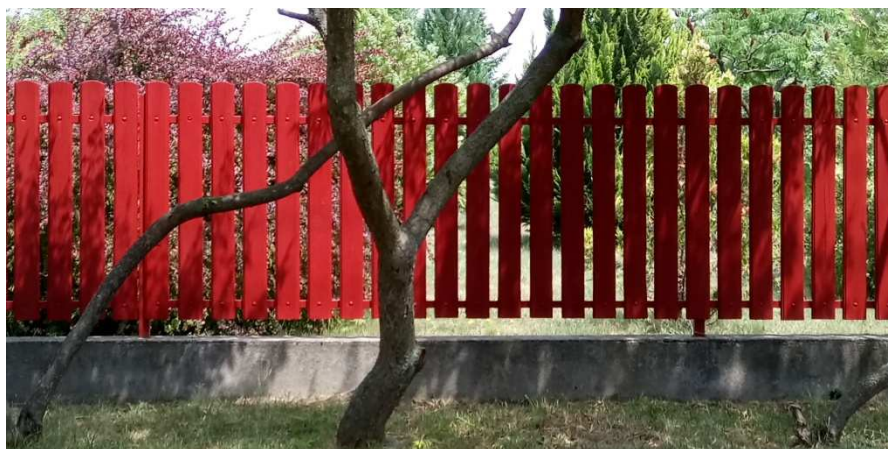
Bitumenes, illetve műanyag hullámlemez, fém trapézlemez vagy cserép mintázatú bitumenes lemezfedés közterületről látható helyen nem alkalmazható.

KERÍTÉSEK

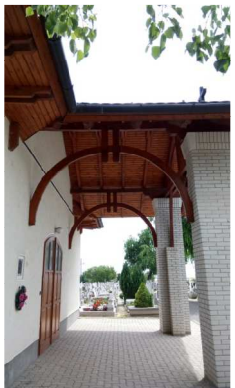
Hagyományos falusi kerítést már nem találunk a faluban. Azonban a régebbi kerítések zöme még mindig áttört, a kerítésmezők fa vagy fém anyagúak, és több helyen találkozhatunk betonelemekből összeépített kerítésekkel is.

A falusias lakóterületen az áttört kerítések építése javasolt. A legjobb, ha a kerítésmezők fa lécekből készülnek hézagos kiosztással. A kerítés lehet lábazatos, az oszlopok lehetnek építettek vagy fém, fa anyagúak.

A műanyag hullámlemez vagy fém trapézlemez kerítésmezők alkalmazása kerülendő.

RÉSZLETEK

Az épületek bizonyos részleteikben szimbólumokat hordoztak. Ilyen volt az oromdeszkákban a nap-hold-kereszt motívum, vagy az oromzat csúcsán a kereszt.

5.3 ÁTALAKULÓ LAKÓTERÜLET

TELEPÍTÉS, BEÉPÍTÉS

A beépítés szinte mindenhol oldalhatáros, előkertes. Új beépítésnél alkalmazkodni kell a meglévő szomszédos épületek előkert-méretéhez.

MAGASSÁG, TETŐFORMA

A településrészen a földszintes épületek a jellemzőek. A túl magas épületek nem illeszkednek a településképbe. A második szint kialakítása tetőtérbeépítéssel lehetséges.

A területen új lakóépület csak magastetővel épülhet. Az utcára merőleges tetőgerinc építése utal a hagyományos falusias épületekre, de ettől eltérő tetőmegoldások is lehetségesek, pl. kontyolt nyeregtetők. A tetők hajlásszöge 30-45 fok közötti lehet.

SZÍNEK

Ma már bármilyen színt lehet festeni és vakolni. A harsány színek használata nem javasolt, mint ahogyan kék, zöld színű tetőfedés vagy falszín használata sem. A harsány színek ideig-óráig hatnak érdekesnek, és ha fakulnak, jobban meglátszik rajtuk. Egy épületen 2-3 színnél többet ne használjunk, ne színezzük túl. Figyeljünk arra, hogy egy-egy szín ne csak önmagában legyen szép. A legfontosabb, hogy a fal, cserép, lábazat, kerítés színei egymással harmonizáljanak.

AJTÓK, ABLAKOK

Ahogy a többi településrészen is, arra kell törekedni, hogy az ablakok, de az ajtók is, illeszkedjenek a ház stílusához. Modern házakba ne építsünk be népieskedő nyílászárókat, régebbi típusú épületeken pedig ne alkalmazzunk osztás nélküli, modern ablakokat. Ugyanez igaz a nyílászárók színére is. A fehér műanyag nyílászárók nem minden homlokzaton mutatnak jól.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Jó megoldás a vakolt felületek, téglá, fa burkolatok használata. A tetőfedés anyaga cserép lehet, de tetőfelépítményeknél a fémlemez

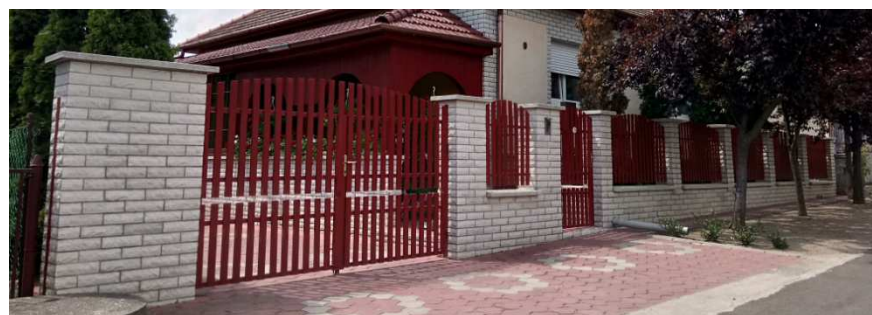

fedés használata megengedett. A deszka burkolatú oromfalaknak hagyománya van Dányban, így ez javasolt megoldás. E mellett a kontyolt nyeregtető is elterjedt a településen, így ez is támogatható. Azonban a részlegesen kontyolt (csonka kontyos) tetőt kerüljük. Bitumenes, illetve műanyag hullámlemez, fém trapézlemez vagy cserép mintázatú bitumenes lemez fedés közterületről látható helyen nem alkalmazható.

KERÍTÉSEK

Egy utcában a kerítés az első, ami megragadja a szemünket. Sokfajta kerítéssel találkozunk, Dányban jellegzetes megoldás a falazott kerítés falfülkéekkel, benne virágokkal. Ugyanakkor a legtöbb kerítés áttört, fém vagy deszka anyagú, vagy épített kerítés vakolt felülettel. Településképi szempontból mindegyik megfelelő. Szép példa a kerítéssel egybenőtt, nyírt sövény.

RÉSZLETEK

5.4 GAZDASÁGI TERÜLET

TELEPÍTÉS, BEÉPÍTÉS

A telepítést a helyi viszonyok és az övezeti besorolás, valamint a funkció határozza meg. A beépítés szabadon álló. Jellemzően sok burkolt felülettel rendelkeznek, ezért különösen figyelni kell a zöldfelületek kialakítására, így minél több fa telepítése szükséges.

TETŐFORMA

Magastető és lapostető egyaránt előfordul. A nagy alapterületű épületeknél a lapostető vagy alacsony hajlásszögű tető kedvezőbb, mint a magastető. A lakóterületekbe ékelődő gazdasági épületeknél ugyanakkor törekedni kell a környezethez illeszkedő megformálásra.

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK

A nemzetközi, de újabban a hazai vállalatoknál is megfigyelhető, hogy törekednek a rájuk jellemző színvilág kialakítására. A kisebb gazdasági épületek hagyományos szerkezetekből épülnek. A lakóövezetekbe beékelődő gazdasági területeken az anyaghasználattal, tetőformával illeszkedni kell a lakóterülethez. A meglévő épületek felújíthatók, bővíthetők a meglévő anyaghasználattal is.

A kijelölt új gazdasági területeken a várhatóan nagyobb léptékű épületek esetében az ipari szerkezetek használata megengedett.

5.5 EGYÉB TERÜLETEK

5.5.1 BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

Natura 2000 terület

A területen építési tevékenység a területre vonatkozó jogszabályok alapján végezhető. Bármilyen építmény csak tájba illő anyaghasználattal (kő, fa, vakolt fal, cserép, nádfedés, téglá), magastetővel építhető.

Műanyag hullámlemez, fém trapézlemez és cserép mintázatú bitumenes lemez tetőfedésként vagy kerítésként nem alkalmazható.

Mezőgazdasági területek

Új épületek ritkán épülnek. A meglévő épületek általában a terménybetakarításhoz, állattenyésztéshez, mezőgazdasági eszközök tárolásához kapcsolódnak, és teljesen funkcionálisak. Tetőfedésként a bitumenes hullámlemez és a műanyag hullámlemez, valamint a cserép mintázatú bitumenes lemez nem alkalmazható.

Erdős területek

Új épület csak a területnek megfelelő funkcióval, tájba illeszkedő módon építhető. Műanyag hullámlemez, fém trapézlemez és cserép mintázatú bitumenes lemez tetőfedésként vagy kerítésként nem alkalmazható.

5.5.2 ÜDÜLŐTERÜLET

Új épület építése vagy meglévő épület átépítése esetén javasolt az utcára merőleges nyeregterő építése oromfallal. Műanyag hullámlemez, fém trapézlemez és cserép mintázatú bitumenes lemez tetőfedésként vagy kerítésként nem alkalmazható.

Közterületek településképi útmutatója

Utcákra vonatkozó ajánlások

- A rendezett utcaképhez hozzátartozik, hogy az épületek, kerítések rendben vannak, az előkertek gondozottak, a kerítés előtt a gyepet nyírják, növényeket ültetnek, azokat gondozzák. Egy ilyen utca látványa jó érzéssel tölti el a szemlélőt, még akkor is, ha egyszerű növényeket és anyagokat lát. A kapubehajtókat, ház előtti megállóhelyeket javasolt vízáteresztő gyephézagos burkolattal ellátni.
- Az utcákon az út szegélye és a kerítés közötti zöldsávon, annak szélességétől függően ajánlott fasor telepítése, növények ültetése, gyepesítés.

- Meglévő szikkasztó árkok esetén azok karbantartása ajánlott a rendezett utcakép és a szikkasztó képesség megtartása érdekében.

KÖZPARKOKRA, KÖZTEREKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- A községben meglévő parkok fejlesztésekor ajánlott közterület alakítási tervet készíteni. Ugyanez igaz a Szabadság út, Pesti út, Fő út mentén a zöldfelületek, járdák fejlesztésére is.
- A fejlesztések során egy-egy területen belül ügyelni kell az alkalmazott anyagok, utcabútorok, felületek egységes kialakítására, a színek harmóniájára

6. JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA

Épületek

**Építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok,
anyaghasználat, színek, homlokzatképzés)**

Kerítések

Azok a kerítések gazdagítják a faluképet, amelyek nem csak határolják a lakótelket, hanem képiles összekötik az előkert az utcai zöldsávval.

Sok helyen építenek fa léces lábazatos kerítést.

Dány jellegzetessége az íves fülkékkel díszített tömör kerítés.

Díszes régebbi vaskerítés.

Kertek, zöldfelületek

Az egységes fasor díszíti az utcát.

A gondozott, nyírt gyep rendezett utcaképet eredményez.

Néhány növénnel is célt érhetünk.

Közparkok

A faluképben és a példamutatásban nagyon fontos szerepet töltenek be a közterületi zöldfelületek.

7. SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

Cégtáblák, cégérek, reklámtáblák

Az utcára kirakott hirdetőtáblák, cégérek, reklámfelületek nagymértékben befolyásolják az utcaképet, ezért vállalkozóként érdemes odafigyelni arra, hogyan hirdetik szolgáltatásaikat. A reklámok egymáshoz illesztésével, sokkal kedvezőbb utcaképet lehet mutatni mindenkinek, aki a településre érkezik, áthalad. Az igényes, nem túl feltűnő, de jól észrevehető feliratok is elérhetik figyelemfelkeltő céljukat.

A vállalkozások számára világosan meg kell fogalmazni és a dányi épületek, kerítések léptékéhez mérten meghatározni, hogy milyen cégfeliratok és reklámtáblák elhelyezését támogatja az önkormányzat.

Hirdető berendezések, információs táblák

Fontos, hogy a jövőben újonnan kihelyezendő közterületi hirdetőberendezések, információs táblák illeszkedjenek a meglévő közterületi elemekhez színezésben és megformálásban egyaránt.

Egyéb műszaki berendezések

A napelemek, kollektorok tervezetten elhelyezve, sötét színű tetőfedésen előnyösebben jelenhetnek meg a településképből.

Megrendelő:

Dány Községi Önkormányzat

Készítette:

Alvári Csaba főépítész

Felhasznált irodalom:

- Kulturális örökségvédelmi Hatástanulmány – PESTTERV Kft. 2008.
- TAK egyeztető felület építészeti útmutató ábrái (Lechner Tudásközpont)
-

Készült:

2017. november